

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

PROFESSIONAL LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN SPECIALISTS BY MEANS OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES

Статтю присвячено дослідженню використання технологій дистанційного навчання у процесі професійно спрямованої мовної підготовки іноземних фахівців.

Звертається увага на те, що серед систем дистанційного навчання можна виділити Moodle, як одну з найкращих, що відповідає потребам закладів вищої освіти. Простота в користуванні цієї системи надає можливості створювати дистанційні курси, електронні підручники тощо навіть без глибоких знань програмування.

У зв'язку з цим постає питання про необхідність застосування електронних засобів навчання, зокрема дистанційного, у мовну підготовку іноземних фахівців. Вважаємо, що це сприяє інтенсивності навчально-виховного процесу, його успішності та ефективності, оскільки електронні засоби навчання можуть здійснювати програмне управління навчальною діяльністю студентів, допомагати у засвоєнні навчального матеріалу, розвивати мислення та творчу діяльність. Підкреслюється, що сучасного студента досить важко мотивувати до навчальної діяльності. Є необхідним навчити його самостійному пошуку, обробці інформації, створенню своїх інформаційних об'єктів. Також підкреслюється, що до основних функцій технологій дистанційного навчання як раз і можна віднести організацію самостійної позааудиторної роботи студентів, разом з забезпеченням інтерактивного суб'єкт-суб'єктного взаємозв'язку тощо.

Також підкреслюється, що саме викладач інтегрує існуючі інформаційні ресурси у навчальні програми мовних дисциплін; забезпечує інформацією про можливості дистанційного навчання.

Також, у статті показані можливості платформи Moodle, як важливого інструмента для стимулювання самостійної когнітивної діяльності майбутніх іноземних фахівців, а також створення умов для індивідуальної і групової навчальної діяльності. В статті представлено на прикладі електронного курсу, як дистанційна оболонка навчання Moodle може стати ефективним засобом навчання нерідній мові студентів. В основі електронного курсу лежить матеріал навчального посібника, призначеного для роботи в групах іноземних студентів 1-2 курсів економічних факультетів закладів вищої освіти, що засвоюється через систему спеціально розроблених мовних вправ.

Ключові слова: технології дистанційного навчання, іноземні фахівці, мовна підготовка, платформа Moodle, електронні засоби навчання.

The article is devoted to the study of the use of distance learning technologies in the process of professional language training of foreign specialists.

Attention is drawn to the fact that Moodle can be distinguished among distance learning systems as one of the best that meets the needs of higher education institutions. The ease of use of this system makes it possible to create distance learning courses, online tutorials, etc. even without deep programming knowledge.

In this connection, the question of the need to use e-learning arises, in particular distance learning, in the language training of foreign specialists. We believe that this contributes to the intensity of the educational process, its success and effectiveness, as electronic learning tools can provide programmatic management of students' educational activities, help with learning material, develop thinking and creative activity.

It is emphasized that it is difficult to motivate modern student to study. It is necessary to teach him how to search, process information, create his information objects. It is also emphasized that the basic functions of distance learning technologies include the organization of students' independent extracurricular work, together with the provision of interactive subject-subject interconnection, etc. It is also emphasized that it is the teacher who integrates existing information resources into the curriculum of the language disciplines; provides information on distance learning opportunities.

The article also illustrates the potential of the Moodle platform as an important tool for stimulating independent cognitive activity of future foreign professionals, as well as creating the conditions for individual and group learning activities. On the e-course example it is shown in the article how the Moodle distance learning can be an effective tool for non-native language learning of the higher education institutions students. The basis of the e-course is the material of the manual intended for work in groups of foreign students 1-2 courses of economic faculties of higher education institutions, which is learned through a system of specially designed language exercises.

Key words: distance learning technologies, foreign specialists, language training, Moodle platform, e-learning.

УДК 378.147.88

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-3.7>

Семененко І.Є.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри мовної підготовки
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Тохтар Г.І.,

канд. тех. наук,
професор кафедри теоретичної
механіки

Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Розвиток інформаційних технологій та приєднання України до Болонського процесу сприяли появі у нашій країні нової форми навчання – дистанційної освіти, до переваг якої можна віднести

безкоштовність, зручність у користуванні, доступність матеріалів у будь-який час, об'єктивність оцінки знань завдяки незалежності від викладача, легкий облік студентів з можливістю їх персоналі-

зації, зручне та швидке створення онлайн-курсів, полегшення контролю рівня знань через автоматизоване отримання результатів тестів. Застосування електронних засобів навчання допомагає у засвоєнні навчального матеріалу, розвиває мислення та творчу діяльність студентів. Все це має відношення і до професійно спрямованої мовної підготовки іноземних студентів. На сьогодні провідними напрямками мовної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти з використанням інформаційно-комунікативних технологій є: 1) впровадження у навчальний процес сучасних технологій навчання; 2) реалізація моделі змішаного навчання, що базується на широкому впровадженні у навчальний процес ІКТ; 3) впровадження у навчальний процес технологій інтерактивного навчання з використанням сервісів мережі Інтернет, зокрема інтелеккарти, блога, вікі, електронної пошти, чату тощо; 4) розробка та використання у навчальному процесі електронних засобів навчання; 5) впровадження у процес самостійної позааудиторної роботи студентів технологій дистанційного навчання (ДН) [4].

Мета статті – дослідити здійснення професійно спрямованої мовної підготовки іноземних фахівців засобами технологій дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку системи підготовки фахівців для зарубіжних країн є предметом досліджень низки науковців. Аналіз праць, присвячених навчанню іноземних студентів свідчить, що зараз вчені звертають значну увагу на електронне навчання та дистанційні освітні технології, стверджуючи їхню беззаперечну ефективність (Е. Делен, Дж. Лью, Е.Ф. Сецзу, І. Іпек С. Чу, Н.У. Пенг, С.У. Чанг, А.Д. Топал, З. Дженк, Х. Тинмаз), активно досліджується змішане навчання (blended learning), як поєднання електронного інформаційно-навчального середовища з традиційним (Н. Рашевська, Є. Смирнова, Б. Шуневич, А. Стрюк), сучасні напрями мовної підготовки іноземних фахівців в умовах впровадження інформаційно-комунікативних технологій у вищій школі (О. Матвієнко, Т. Коваль), дистанційна методика викладання іноземних мов (І. Свірепчук).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, проблема розвитку електронного навчання та дистанційних освітніх технологій є дуже актуальною в педагогічному аспекті. Водночас, вона є недостатньо дослідженою стосовно професійно спрямованої мовної підготовки іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу. Серед інформаційно-комунікативних технологій, які на сьогодні впроваджуються у процес мовної підготовки іноземних студентів, важливо звернути увагу на технології дистанційного навчання (ДН), що допомагають організувати таку форму навчання, яка дає свободу вибору темпу, часу та місця навчання.

В свою чергу, серед безкоштовних систем дистанційного навчання позитивно зарекомендувала себе дистанційна оболонка Moodle, яка найкраще інших відповідає потребам навчальних закладів. Вона достатньо проста в користуванні і може значно полегшити викладачам роботу зі створення електронних підручників та дистанційних курсів, навіть, якщо вони не володіють основами програмування.

Концепція дистанційної освіти, як форма навчання, що реалізується переважно через технології дистанційного навчання, була запропонована ще у 2000 р. На думку О.В. Матвієнко та Т.І. Коваль, технології дистанційного навчання майбутніх фахівців у процесі мовної підготовки – це системна організація їхньої професійно спрямованої підготовки в будь-який час та в будь-якому місці, яка передбачає відповідно до цілей навчання найраціональніше застосування відібраних за принципами доцільності впровадження та взаємного доповнення методів, прийомів і засобів навчання, а також організаційних форм та адміністрування навчальних процедур при можливості реалізації опосередкованого (на відстані) суб'єкт-суб'єктного взаємозв'язку [4].

В дистанційній оболонці Moodle представлені різні ресурси і інтерактивні елементи, які мають інтерактивні можливості, що дозволяють організувати комунікацію і взаємодію: «Тест», «Опитування», «Завдання», «Глосарій», «Форум», «Чат», «Вікі», «Лекція», «Семинар». Розглянемо їхні можливості.

«Тест» дозволяє створювати тести різних типів: вірно / невірно, вкладені відповіді, вибір пропущених слів, числова відповідь, есе.

«Опитування» є елементом, що не оцінюється і дозволяє швидко зібрати інформацію з певної теми. Можна обмежити час опитування та доступність результатів для студентів в налаштуваннях.

Наступний елемент «Завдання» дає змогу створити практичне завдання, відповідь на яке дозволяє завантажити один або декілька файлів, набір тексту відповіді безпосередньо у вікні редактора або відповідь за межами сайту. Відповідь на завдання доступна для перегляду і оцінювання тільки викладачеві, який може налаштувати терміни виконання завдання, параметри відповідей, до яких належить кількість спроб та умови подання відповідей, типи відгуків, наприклад, коментар, файл або відомість з балами, повідомлення, параметри оцінювання тощо.

В налаштуваннях елемента «Глосарій» названої дистанційної оболонки викладач може задати формат відображення, параметри оцінювання, діапазон дат. Студенти, в свою чергу, можуть вносити самостійно необхідну інформацію; супроводжувати свої записи презентаціями, зображеннями; створювати наповнення та коментування

статей; інтегрувати графічні зображення, медіа-об'єкти; вставляти таблиці, формули, символи; форматувати текст тощо.

Отже, матеріали стають доступними для перегляду та коментування всім учасникам курсу, що дозволяє організувати їхнє обговорення і взаємне оцінювання. Також, в Moodle можна створити книгу з окремих веб-сторінок.

Елемент «Форум» надає можливість прикріплювати файли, налаштувати підписку і відстеження, період блокування, параметри оцінювання. Він може бути реалізований як стандартний форум для загальних чи просте обговорення, запитань та відповідей.

В елементах «Завдання», «Глосарій» та «Форум» дистанційної оболонки Moodle можна вибрати варіант оцінює /не оцінює. У варіанті «оцінює» викладач може задати категорію оцінок, вибрати шкалу, встановити прохідний бал, максимальне значення, а також призначити самих студентів на роль оцінювачів.

Зрозуміло, що інтерактивний елемент «Чат» призначен для спілкування онлайн. Викладач має змогу задати час початку чату, тривалість сесії, її повторюваність.

Кожен учасник може вносити свою інформацію, редагувати свої записи і записи інших учасників, організувати спільну діяльність зі складання документа (вікі-сторінки) в елементі курсу «Вікі».

Структурувати матеріал по блокам, розділяючи їх тестовими питаннями та завданнями, дозволяє інтерактивний елемент «Лекція». Викладач сам налаштовує час проходження лекції, кількість спроб, категорію і шкалу оцінювання, прохідний і максимальний бал тощо.

Після можливостей елементу «Лекція» розглянемо можливості елементу «Семинар». Він дозволяє організувати практичну роботу студентів, застосовуючи взаємне оцінювання, причому підсумкова оцінка може складатися як з оцінки самої роботи, так і оцінки за оцінювання робіт інших учасників курсу.

Отже, вправи, створені за допомогою зазначених інструментів, мають великі можливості: використання рольових ігор, моделювання реальних життєвих ситуацій, спільне вирішення поставлених завдань і розгляд навчально-професійних ситуацій проблемного характеру.

Всі ресурси і інтерактивні елементи дистанційної оболонки Moodle дають можливість розмістити навчальні матеріали навчального посібника, призначеного для роботи в групах іноземних студентів 1-2 курсів економічних факультетів закладів вищої освіти.

Метою посібника є навчання студентів активному вживанню лексико-граматичного матеріалу в навчально-професійній сфері спілкування; підготовка їх до сприйняття лекцій і читання текстів

з економічних дисциплін; розвиток навичок усного та писемного мовлення. Мовна підготовка іноземних студентів здійснюється на рівні речення і на рівні тексту. В посібнику використані тексти навчальної літератури з економічних дисциплін. Посібник складається з 14 лексико-граматичних тем, що містять два розділи: мовний матеріал, в якому відпрацьовується вживання лексико-граматичних конструкцій наукового стилю мовлення, і матеріал для розвитку навичок читання, говоріння і письма. Методична система передтекстових і післятекстових завдань дозволяє зняти мовні труднощі, розширити лексичний запас іноземних студентів, перевірити розуміння змісту тексту; допомагає відтворити його інформативний зміст за допомогою різних опор та побудувати власне монологічне висловлювання.

В цілому, дистанційна оболонка Moodle надає можливість розміщувати навчальні матеріали різних типів і форматів: файли у форматі PDF, гіперпосилання на інтернет-ресурси, глосарії, веб-сторінки, структурувати матеріали в модулі або уроки, завантажувати файли різних типів, групувати їх у папки. Відеофайл може бути завантажений окремо або за допомогою гіперпосилання на сторонні ресурси.

Отже, методично грамотне застосування інтерактивних інструментів дистанційної оболонки Moodle дозволяє інтенсифікувати процес мовної підготовки майбутніх іноземних фахівців, сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, призводить до зростання обсягу та варіативності організаційних форм самостійної роботи.

Висновки. Наша практика показала, що здійснення професійно спрямованої мовної підготовки іноземних фахівців засобами технологій дистанційного навчання сприяє підтриманню стійкого інтересу до навчання і розвитку академічної мобільності. Система Moodle пропонує прекрасні можливості для спілкування, поширюється у відкритому вихідному кодї, що дозволяє у разі необхідності доповнювати і змінювати її функціональність.

Таким чином, необхідність застосування інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) у процесі професійно спрямованої мовної підготовки не викликає ніяких сумнівів. Але часто їхнє застосування в навчальному процесі не носить системного характеру. Цей факт пояснюється певними фінансовими труднощами; недостатніми знаннями щодо можливості використання ІКТ у викладачів, які здійснюють мовну підготовку; необхідністю інтегрувати існуючі інформаційні ресурси у навчальні програми мовних дисциплін. Універсальний ресурс із самостійного вивчення мови навряд чи існує. Тому саме викладачеві слід надавати студентам поради з успішної організації їхньої самостійної роботи з використанням сучасних електронних ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Басараба Н. Платформа дистанційного навчання Moodle та її використання в організації навчального процесу : нова педагогічна думка, 2013. № 2. С. 63– 66.
2. Демида Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір : комп'ютерні науки та інформаційні технології, 2011. № 694. С. 98– 107.
3. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування: кол. монографія. К. : Видавничий центр КНЛУ, 2012. 280 с.
4. Матвієнко О.В., Коваль Т.І. Сучасні напрями мовної підготовки майбутніх фахівців в умовах впровадження інформаційно комунікаційних технологій у вищій школі. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи», 2012. С. 256-261.
5. Мільнер Ю. Інформаційне суспільство рухається до «глобального розуму» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pinchukfund.org/ua/projects/21/news/4273/?PAGEN_5=5.
6. Романюк С.М. Дистанційне навчання іноземної мови: порівняльний аналіз сучасних платформ та онлайн-сервісів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні Науки, 2016. № 1 (11). С. 318-325.
7. Сисоєва С.О. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей [Електронний ресурс] / С.О. Сисоєва, К. П. Осадча. Режим доступу: [http:// www.universum.kiev.ua/attachments/article/234/url.pdf](http://www.universum.kiev.ua/attachments/article/234/url.pdf). Дата доступу: 06.02.2020.
8. Современные платформы для дистанционного обучения: широкий выбор, безграничные возможности [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://hrdocs.ru/poleznaya-informacziya/sovremennyye-platformyi-dlya-distanczionnogo-obucheniya-shirokijvyibor,-bezgranichnyie-vozmozhnosti>. Дата доступа: 02.02.2020.
9. Стрюк А.М. Система «АГАПА» як засіб навчання системного програмування бакалаврів програмної інженерії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10. К., 2012. 21 с.
10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.